

Een hart zo blank

Corazón tan blanco

Javier Marías

Javier Marías neemt geen blad voor de mond. Volgens hem hangt het literaire wereldje in Spanje aan elkaar van gekonkel en hij laat geen gelegenheid voorbijgaan, zich er smalend over uit te laten. Sommige critici vinden hem één der beste hedendaagse Spaanstalige auteurs, door anderen wordt hij een overschat en middelmatig auteur genoemd. Zelf pleegt Marías zich relativerend te uiten over het succes van zijn boeken.

Javier werd geboren in Madrid in 1951 als vierde van vijf zonen in een intellectueel gezin. Zijn vader, de filosoof Julián Marías, werd als Republikein aan het eind van de Spaanse Burgeroorlog gevangengenomen, weigerde de beginselen van het franquisme te ondertekenen en mocht daarom niet lesgeven in Spanje. Hij verbleef gedurende langere tijd in de Verenigde Staten, waar hij aan verschillende universiteiten colleges gaf.

Spaanse uitgave:
Editorial Anagrama
ISBN 84-339-0935-5, 1992

Nederlandse vertaling:
Aline Glastra van Loon
Uitgeverij M. Muntinga
ISBN 90-417-1067-1, 1998
295 pagina's

In Ned. vertaling verschenen:	1e editie
Een man van gevoel	1991
iNueva España! (verhalen)	1992
Aller zielen	1992
Een hart zo blank	1993
Denk morgen op het slagveld aan mij	1996
Geen liefde meer (verhalen)	1998
De zwarte rug van de tijd	2000
trilogie: Jouw gezicht morgen:	
Koorts en lans	2005
Dans en droom	2006
Gif en schaduw en afscheid	2009

Javier Marías studeerde Filosofie en Letteren in Madrid. Zijn eerste roman, *Los dominios del lobo*, verscheen in 1970. Ook was hij vanaf begin jaren '70 werkzaam als literair vertaler Engels-Spaans, onder meer van werken van Vladimir Nabokov, Joseph Conrad en William Faulkner. Verder heeft hij Spaanse literatuur en Vertaaltheorie gedoceerd, in de jaren 1983-1985 in Oxford en Boston, van 1987 tot 1992 aan de Complutense Universiteit te Madrid. Behalve romans en verhalen schrijft Javier Marías op onregelmatige basis artikelen voor dagbladen en tijdschriften, veelal in scherpe bewoordingen. In 2006 werd hij gekozen tot lid van de *Real Academia Española*, waarvan zijn vader eerder veertig jaar deel uitmaakte.

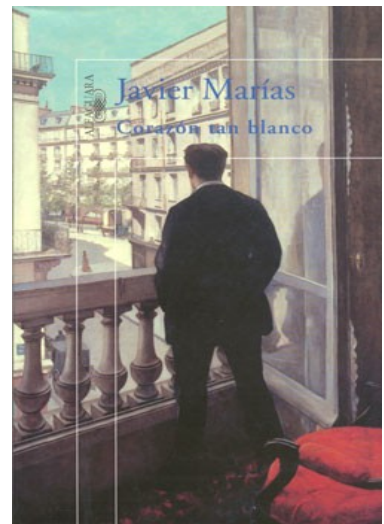
Internationale bekendheid en ook veel waardering kreeg Marías vanaf de verschijning van *Corazón tan blanco*, dat in ruim dertig talen werd vertaald. Alle na 1988 verschenen werken van hem werden in het Nederlands vertaald, het meest recent *Gif en schaduw en afscheid*,

derde deel van de trilogie *Jouw gezicht morgen*. Al deze vertalingen zijn met vaardigheid verricht door Aline Glastra van Loon, die veel affiniteit toont met de gedachtewereld van Javier Marías. De hoofdpersoon in *Een hart zo blank* en ook in de latere romans is een vertaler/tolk. Marías toelichting hierop: 'Vertalers zijn mensen die afstand hebben gedaan van hun eigen stem'.

De titel *Een hart zo blank* verwijst naar een frase uit Macbeth van William Shakespeare en duidt op de onschuld waarmee een mens geboren wordt, maar die in de loop van het leven door steeds meer donkere vlekken wordt verontreinigd, alleen al door alle negatieve gebeurtenissen die ons ter ore komen.

Het boek is evenwichtig van opbouw. Er zijn verschillende verhaallijnen in te onderscheiden, die knap verweven zijn. De hoofdpersoon, Juan Ranz, is op huwelijksreis op Cuba en begint, mede naar aanleiding van een toevallige ontmoeting en een persoonsverwisseling, na te denken over het verleden. Aanvankelijk is dat tegen wil en dank, maar allengs meer gedreven. Het verleden laat hem niet meer los en veroorzaakt in hem een onbestemd gevoel van noodlottigheid, dat op de lezer wordt overgedragen. De vader van Juan Ranz heeft, voordat hij met Juans moeder trouwde, tweemaal een vrouw verloren; de tweede, Teresa, was de zuster van Juans moeder. Zij pleegde suicide en Juan heeft het motief daarvoor nooit geweten. In verband met zijn beroep als tolk verblijft Ranz langere tijd in Brussel, Genève en New York. In deze laatste plaats logeert hij bij een oude vriendin, Berta, die verwoed afspraakjes maakt via contactadvertenties en bij elke volgende afspraak hoopt dat het de man van haar leven zal zijn. Juans echtgenote, Luisa, gaat zeer vertrouwelijk om met haar schoonvader en met diens boezemvriend. Juan verdenkt haar zelfs ervan in zijn afwezigheid een intieme relatie met de oude vriend, Custardoy, te zijn aangegaan. Aan het eind van het boek wordt het grote geheim dat op de achtergrond voortdurend aanwezig was, onthuld: het motief voor de zelfdoding van Teresa. Juan komt het te weten, als hij een gesprek afluistert tussen zijn vader en Luisa.

Thema's die in dit boek en ook in andere werken van Marías worden uitgewerkt, zijn de vergetelheid waarin zelfs belangrijke gebeurtenissen in het leven dreigen weg te zakken, het

Aline Glastra van Loon

menselijk onvermogen om een ander werkelijk te doorgronden, het verzwijgen van pijnlijke gebeurtenissen en anderzijds de onmogelijkheid daarvan en tenslotte het eeuwige raadsel van de dood. Dit is een meeslepend, zelfs beklemmend boek, dat ondanks de zware thematiek nergens log wordt door de ironische toonzetting en de vaart van het verhaal. Als hoofdfiguur van het boek kan ook 'de taal' beschouwd worden, met alle daarin aanwezige mogelijkheden tot verhullen of verzwijgen, verdraaien of overtuigen. De taal en het onder woorden brengen van twijfels, de taal als het menselijke middel tot contact.

De Nederlandse vertaling is uitstekend te lezen, is in trefzekere bewoordingen geformuleerd en heeft een ironische ondertoon die overeenstemt met die van het origineel. Aline Glastra van Loon, die vanaf 1983 een voortdurende stroom aan vertalingen, zowel van Spaanse als van Spaans-Amerikaanse literaire werken op haar naam zette, komt de eer toe, ook de werken van Javier Marías op voorbeeldige wijze ontsloten te hebben voor het Nederlandse publiek. Had Javier Marías het Nederlands beheerst, dan had hij het zo geschreven.

Heleen Peeters, 27 juli 2009